

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

P R E U :

Número corrent	20 cèntims.
Número atrassat	30 »
Subscripció anual	10 pessetes.

S U M A R I

Corpus de sang (acabament), pàg. 2. —
Procedència d'un Sant Crist, pàg. 6. —
Catalans notables, pàg. 8. — Endevinalles, pàg. 12. — Goigs de Sant Taló, pàgina 13. — Nostra premsa, pàg. 17. — El puig del mal sopar, pàg. 19. — Pàgina festiva, pàg. 21. — La Capella de Sant Sixt, pàg. 22. — Folklore de la Pagesia, pàg. 23. — Els Gegants de Barcelona, pàg. 26. — El Sant Crist de Balaguer, pàgina 27. — Cançons populars, pàg. 30.

Corpus de sang

(Acabament)

UNA vegada els hi fou comunicada la notícia, es dirigiren al carrer Ample. Als crits unànimes de «¡Mori el mal govern!», «¡Morin els traïdors!», i «¡Visca la nostra terra!», anaven fent via. Després d'haver-se fet càrrec del cos ensangonat del dissortat company, se n'anaren al palau del Virrei, el qual es trobava enclavat en el pla de Sant Francesc, terreny que avui ocupa la plaça del duc de Medinaceli.

La guàrdia del palau, des de dins, valent-se de les espitlleres, els rebé a trets. Tres dels projectils ocasionaren la mort a dos segadors. Llurs companys, exasperats, fora de si, intentaren cremar l'edifici. El propòsit quedà frustrat, gràcies a les atinades observacions dels bons religiosos del convent de Sant Francesc i també a les contínues súpliques dels diputats, consellers i dignitats eclesiàstiques que, assabentats del tràgic succés, acudiren al lloc del motí.

Amb el cor destroçat per la dolorosa pèrdua, prometent venjar les morts hagudes, els segadors se'n tornaren al seu lloc de la Rambla.

Allí, cantonada al carrer del Carme, hi tenia la seva estada un dels consellers reials, En Gabriel Berart, a qui el poble odiava en gran manera per les injustícies i opressions que havia fet. Els amotinats, sense pensar-s'hi gens ni mica, desembarassaren la casa, armant un gran munt de mobles al mig de la Rambla. Una copiosa ruixada de petroli i un llumí encès completaren l'obra. La mateixa fi tingueren els mobles i utensilis que devoraven la casa d'un alt funcionari català, En Guerau Guardiola, habitant a la plaça de Santa Anna i traïdor, com En Gabriel Berart, a la pròpia pàtria, per

més que s'esforçaven en demostrar el contrari.

Entretant, el Virrei, Comte de Santa Coloma, més mort de por que no pas d'altra cosa, tement que els segadors en fessin una de les seves contra la seva persona, de rigorós incògnit i protegit per varis

La fi del Comte de Santa Coloma
(*Corpus de Sang*).

diputats, es refugià a la Drassana amb el propòsit d'embarcar-se l'endemà vers altres terres.

A precs dels consellers de Barcelona, els segadors se n'anaren fora muralla prometent no reincidir en la lluita. La revolta, doncs, semblava ja acabada.

El foc, però, no era apagat del tot. Un branquilló de no res que encara feia la viu viu, cuità a encendre'l novament.

Una de les colles de segadors que es dirigien fora muralla fou violentment tirotejada en passar per davant de la casa del Marquès de Vilafranca. Dins

l'esmentada residència, els criats vigilaven. Veieren el grup que avançava, pensaren que anaven a ésser assaltats i per això es defensaren. Varis segadors sucumbiren en la insospitada escomesa.

De nou, la veu del poble es cuidà de trametre la nova. Aquesta vegada s'exagerà bon xic la nota, puix es féu córrer que en l'avalot promogut havien sucumbit dos consellers.

I la revolta recomençà, barrejant-s'hi el poble de Barcelona. Els ciutadans uniren llurs forces a les dels segadors, els quals acordaren dividir-se en dos bàndols. L'un es dirigiria al convent de les Mínimes, tocant a la casa del Marquès de Vilafranca, en busca dels criats d'aquest. L'altre, a la Drassana, lloc on també es suposava estaven amagats els esmentats servents.

Una turba immensa, enarborant tota classe d'armes, baixava, talment riuada de venjança, Rambla avall, disposada a lluitar contra els conciutadans traïdors. La multitud, entonant l'himne popular de la terra, es proposava acabar d'una vegada per sempre. Era tot un poble que feia temps vivia esclavitzat, anant a la conquesta de la llibertat, a la recerca d'un nou viure, d'una vida tranquil·la...

En ésser a la Riera del Pi, els dos bàndols es separaren. Mentre l'un continuava Rambla avall, l'altre prenia la direcció del convent susdit.

Quan arribaren a la Drassana, els fugitius servents, considerant-se perduts i descoberts, aconseguiren dispersar-se per la muntanya de Montjuïc. Va ésser llavors, quan s'inicià una persecució desenfrenada. Els amotinants els perseguiren a trets. Ni un en quedà per llavor,

El segon bàndol, després de regirar minuciosament el convent ja anomenat, només trobà arraulit entre els matalassos d'un llit a n'En Gabriel Berart, del Consell Reial, matant-lo a trets d'arcabús.

En quant al comte de Santa Coloma —que com

es recordarà decidí refugiar-se a la Drassana— no havent tingut temps d'embarcar-se tal com era el seu propòsit i veient que anaven mal dades, es disfressà de pobret mendicant, aventurant-se a sortir, seguit a curta distància per un dels seus fidels servents, Delclòs, encaminant-se vers les roques de Sant Beltran. Un mal pas el féu caure, matant-lo. Mort ja, o almenys agonitzant, un grup de segadors li enfonsaren les respectives dagues.

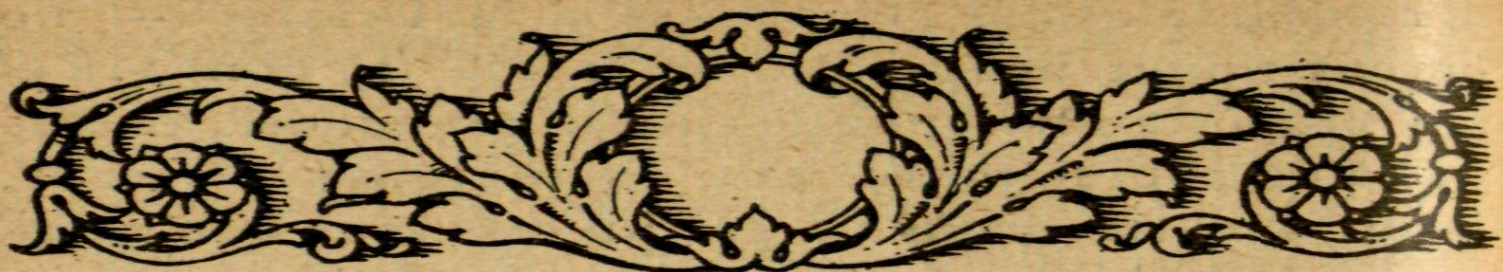
Ara, acabada la nostra tasca, cedim el punt final d'aquesta breu recopilació de fets històrics a un dels nostres més notables historiadors. D'ell, doncs, són les següents paraules:

«Matança de castellans? No us ho cregueu. Els castellans, i especialment els soldats, eren avorrits aleshores pel nostre poble, a causa dels abusos i crims comesos. Però la fúria dels segadors no es dirigí, especialment, contra ells, en la diada del Corpus del 1640, sinó contra els catalans renegats que feien d'estira-cordetes.

»Les baixes d'aquells dies foren una vintena de morts i altres tants ferits; menys de la meitat d'aquelles baixes les tingueren els amotinats. Només coneixem el nom de tres víctimes. El dels catalans renegats: Comte de Santa Coloma i en Gabriel Berart. També el d'un militar castellà, don Diego de Barrio.

»Consti, doncs, que allò del «Bon cop de falç», no és un crit ferotge de venjança, sinó un crit de llibertat catalana».

JOSEP M.ª SALAS I JULIÀ.

Procedència d'un Sant Crist

EN una església del Vendrell s'hi venera un Sant Crist; un Sant Crist crucificat de belles faccions i de talla corrent.

Si bé, sense desmerèixer mèrits al seu autor, aquesta imatge no denota unes condicions artístiques notables, ben el revés passa si mirem la imatge de cara a la popularitat; es curiós apreciar la procedència d'aquest Crist.

Un vendrellenc, no fa molt temps, ens en féu donar compte.

Aquest crucifix és un donatiu fet per un home d'aquesta vila.

Es deia o l'anomenaven Matines; era un home tan original com enginyós: no direm més, que, d'aquesta imatge, ell n'és autor absolut, i diem absolut perquè ell amb les seves destres mans forjà de cop i de nou aquesta escultura.

En Matines era un terrassà, tenia un hort on s'hi aixecava un ardit cirerer; aquest arbre tenia ja un feix d'anys, era una planta corpulent; però, com per a tota cosa vella, vingué pel cirerer la seva decadència; feia ja dues anyades que no produïa cireres, i, és clar, en Matines n'estava indignat, car a més de no treure'n fruit, les llargues arrels de l'arbre absorbien la saó de les altres plantes; així és que, un dia, amb quatre cops de magall destroçà de soca i arrel el cirerer.

Com ja hem dit, l'arbre era de belles proporcions i d'una fusta excel·lent, tant, que en Matines li passà pel cap de fer-ne un Sant Crist, i, vet ací com amb

la seva agilitat i traça enllestí en pocs dies el Crist que hem començat a descriure.

De les sobres de la fusta, en féu un rentador pel safareig de casa seva.

La imatge de Crist crucificat la lliurà al rector d'aquesta església, i, aquest, li prometé inaugurar-la en solemne processó per la Setmana Santa.

Era el caient de la tarda d'aquell Dijous Sant, la processó o Via Crucis avançava lentament pel clos d'aquells carrers vendrellencs, el seguici anava passant; ara la imatge de Crist d'en Matines es divisava ja, feia goig de debò, tothom en feia elogis, tothom volia felicitar el seu autor, però en Matines no es veia enlloc.

De cop, en un revolt de carrer, un home sortí del mig d'aquella corrua de gent; aquest, era en Matines, qui amb tota pressa es llançà als peus del Crist; la imatge s'aturà, i l'home, devotament, arraulit de genolls en terra i amb fervor religiós digué aquesta pregària:

Ai Déu meu!
quina llàstima que en feu!,
jo us he vist viu, jo us he vist mort,
fill del nostre hort,
germà del trescuartants
i del rentador que hi ha a casa;
haguéssiu fet bon dat
que no us hauríem arrencat!

Naturalment, tots els que oïren aquest motet, més aviat humorista que virtuós, no pogueren contindre's de riure; fins hi hagué qui, no podent estarse, esclafí en una rialla que ressonà en mig d'aquell carrer silenciàt, vertader contrast en aquella tarda trista i grisa de Dijous Sant.

ANTONI FLOTATS.

CATALANS NOTABLES

Martí I l'Humà

AQUEST darrer monarca de la primitiva casa comtal de Barcelona, nasqué a Girona, l'any 1356, i era fill de Pere III el *Cerimoniós* i de la seva tercera muller Elionor de Sicília.

Dos anys tenia solament el príncep quan son pare l'emancipà, posant-lo sota la tutela de la seva mare.

En 1368, el rei Pere creava de bell nou el comtat de Besalú per a donar-lo a ell, al mateix temps que li conferia la baronia d'Exèrica, elevada a comtat en 1372.

L'any 1380, el rei, son pare, li cedí, així mateix, la corona de Sicília, i posteriorment, regnant el seu germà Joan fou creat per a ell el ducat de Montblanc, títol que ostentà juntament amb el de lloctinent general del reialme.

El dia 13 de juny del 1372, en vida encara del seu pare, i a la comtal ciutat de Barcelona, contragué matrimoni amb la noble comtessa aragonesa Maria de Luna. D'aquest matrimoni tingué l'infant Martí quatre fills —Martí, Jaume, Joan i Margarida— dels quals solament un —Martí— arribà a la majoria d'edat, havent mort els altres tres en la seva infantesa.

Troband-se el nostre rei al reialme de Sicília, ocupat en assegurar aquella corona per al seu fill Martí, en el qual l'havia abdicada, sobrevingué la mort del seu germà Joan I el Caçador, ocorreguda el 19 de maig del 1396 en els boscos de Foixà, prop de Torroella de Montgrí. Aquesta sobtada mort del rei Joan, portà la corona catalano-aragonesa a cenyir el front del nostre biografiat, tota vegada que el seu germà no havia deixat successió masculina.

Al cap d'un any, ço és, pel maig del 1397, després d'haver deixat ben consolidada la corona siciliana sobre la testa del seu fill, vingué a Barcelona a prendre possessió de la corona que a ell li havia pervingut, la qual havia regit durant la seva absència sa muller Maria de Luna. Al cap de dos anys més —el 13 d'abril del 1399— el bisbe d'Atenes el coronà i consagrà solemniament a la Seu de Saragossa.

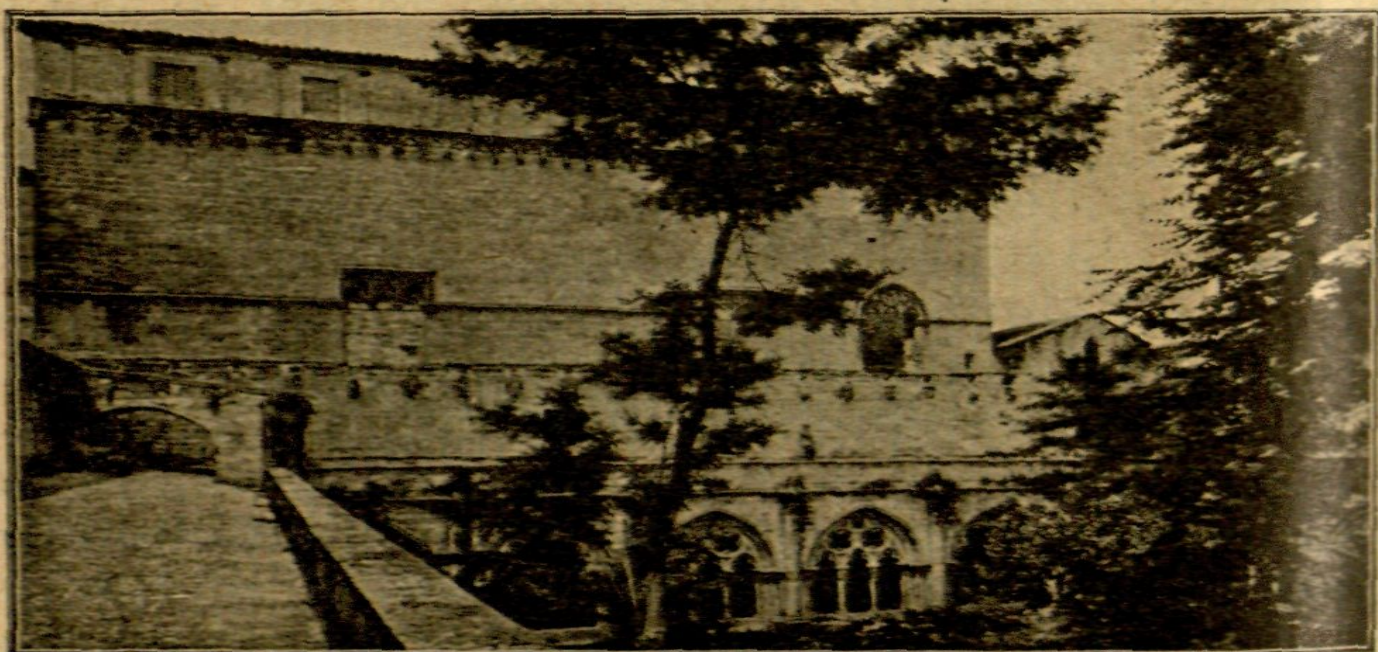
Del moment en què prengué possessió de la corona, demostrà en tots els seus actes de govern aquella bonhomia característica en ell que li ha valgut el sobrenom d'*Humà* amb què el coneix la posteritat, el qual sobrenom és —segons Pròsper de Bofarull— el més complet elogi que es pot fer d'aquest monarca.

El dia 29 de desembre del 1407, finava a Vilarreial (regne de València), la regina Maria de Luna, deixant al bon rei Martí en una desconsoladora viduïtat, agreujada encara per la mort, ocorreguda el 25 de juliol del 1409, del seu primogènit Martí, rei de Sicília, el qual no deixava successió legítima.

Des d'aquest moment tots els afanys del rei foren

encaminats a proporcionar-se un successor directe i a aquest intent contragué matrimoni amb la noble donzella Marguerida de Prades, el 17 de setembre del 1409. Aquest matrimoni tingué lloc al palau de Bellesguard, oficiant-hi l'antipapa Benet XIII (Pere de Luna), el qual dispensà a l'acte el parentiu que existia entre els nuvis.

D'aquest matrimoni no arribà pas a obtenir-ne la

Palau del Rei Martí, a Poblet.

desitjada successió el rei Martí, el qual finava al cap de vuit mesos i mig de celebrada la boda —el 31 de maig del 1410— al monestir de Valldonzella. El seu cadàver fou col·locat a l'altar major de la Seu de Barcelona i en 1460 fou traslladat a Poblet, en el qual monestir s'hi estava edificant per ordre seva el magnífic palau que encara porta el seu nom, i que avui està tan bellament i acuradament restaurat, gràcies a l'encertada direcció del president del Patronat de Poblet, l'il·lustre patrici Eduard Toda.

A la seva mort esclatà furiosa la tempesta que ja en vida d'ell es congriava entre els que es creien amb dret a la corona, tota vegada que el rei sempre s'havia negat a designar el seu successor per al cas de morir sense fills i únicament la vigília de la seva

mort respongué a les preguntes dels consellers de Barcelona que el requerien per a què ho fes, «que passés a aquell que hi tingués millor dret». Hom diu que aquesta actitud del rei Martí era motivada per l'apatia personal que sentia vers el Comte d'Urgell.

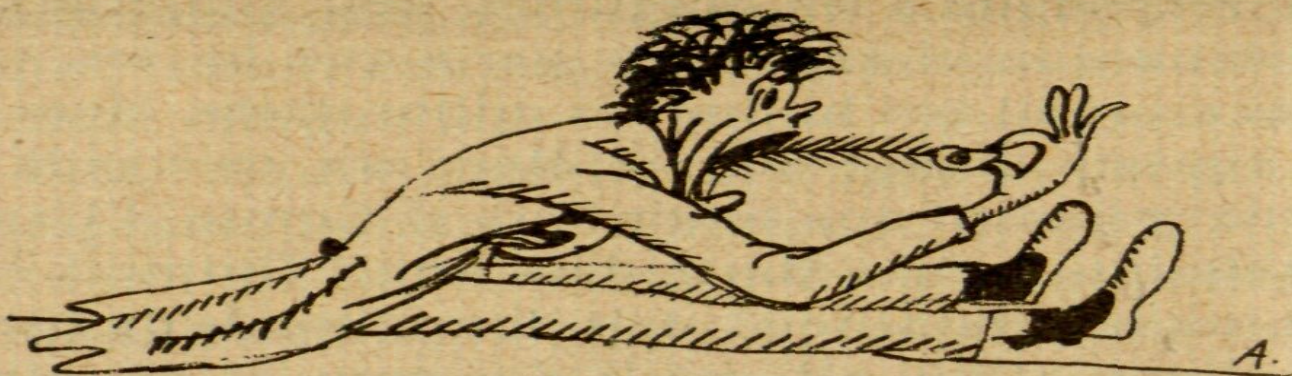
Referint-se al rei Martí, deia Angel Guimerà en el seu discurs presidencial dels Jocs Florals de Barcelona, l'any 1889: «Humà li digueren al rei Martí: humà hauria estat si, disposant son testament, hagués legat les corones dels estats d'Aragó a aquell que, sens estroncar ni un sol cop la saba de la branca mascle, a dreta llei li pertocava». I afexeix un xic més avall: «No li digueu pas més l'Humà a l'últim rei legítim de la terra catalana».

Jo sento vivament el tenir de discrepar del criteri sustentat en aquest cas pel plorat mestre Guimerà, però crec que l'acte de no testar fou el més HUMÀ de tots els que el rei Martí realitzà durant el seu regnat. Em recolzo, per a afirmar-ho, en la clàssica màxima: *errare humanum est*.

GABRIEL NOGUÉS PAHÍ.

Un finestral del palau del Rei Martí.

ENDEVINALLES

Llarg i prim sempre saltant
i la mar l'està esperant.

(El riu)

Tinc la força tan estranya
que no n'hi ha cap més com jo;
puc duu una carga de llenya
i no puc duu un perdigó.

(El riu)

Em faig en lloc enlairat
sense que hagi tingut pare,
i conforme vaig morint
va naixent la meva mare.

(La neu)

Vés si saps què és una cosa
que per tot arreu es posa
però que a la mar no gosa.

(La neu)

Neixo i moro el mateix dia,
aconsello a l'ignorant
i faig un paper constant
cada dia fent ma via.

(El diari)

Tinc títol i no sóc noble,
tinc marges i no sóc riu,
sóc molt blanc i sóc molt negre
amb mi es plora i amb mi es riu.

(El diari)

GOIGS DE

SANT

TALÓ

Que per falta de cantors sels canta ell mateix en la seva
parròquia de Folgàroles

TORNADA

Puix del món vall de tristó
vos ne feu vall de tabola:
son, catxaça vi i garjola
no deixeu a Sant Taló

Per vagabund i panarra
vostre pare us despatxà,
i a l'aula us acompanyà
amb una gruixuda barra;
i amb barret de musseró
guarníreu la bestiola,
son, catxaça, vi i garjola
no deixeu a Sant Taló

Sempre vos feu l'adormit
a quan put col·legi i aula,
però si us criden a taula
sempre hi sou al primer crit,
al llit preneu la ració
si al llit la fam us amola,
son, calma, vi i garjola
mai deixeu a Sant Taló

Un dia certa gitana
vos esquilà del clatell,
i en t'agué cert requitzell,
set xevirades de llana,
i encara en queda un flotó
pel flaçader de la Vola,
vi, son, catxasa i garjola
no deixeu a Sant Taló.

Miracles en vostres fargues
de ferne no hi ha poder,
molt bé sabeu fer el que
són becaines i ben llargues;
dormiu més que un porc pigó
perque res vos desconsola,
son i calma, vi i garjola
mai deixeu a Sant Taló

Goigs de Sant Taló

Tots els poetes que durant molt de temps han anat escrivint per al públic, han escrit bo i dolent, fluix i més fort, segons les condicions de plenitud que el poeta ha anat travessant. No trobem, però, en la producció de cap poeta, que hagi fet poesies festives i d'un altre gènere, i mai que hagi sobresortit en dos gèneres. Resseguim la producció d'un Guimerà

o d'un Maragall i la veiem uniforme, tota d'un color, més ferma a mida que el poeta va creixent i agafant nou coneixement de la vida i va afinant el gust i la sensibilitat.

Amb Mossèn Cinto no podem dir el mateix. Als primers temps de fer versos li va donar per fer-los d'assumpte festiu, perquè aleshores, quan ell estudiava al seminari de Vic, encara que l'agullonés el desig de volar més alt, l'exemple dels seus companys no li deixava veure altres mostres de poesia que les del gènere festiu.

Ben aviat, però, un tal Andreu Garriga, cap allà al 1863, per tal de celebrar el canvi d'indumentària escolar, va escriure un romanso titulat *Entusiasme d'un estudiant per la cresta*, l'èxit del qual fou tan gran fins al punt d'obligar al seu autor a donar-ne una lectura pública enmig d'una gatzara i un terratrèmol d'aplaudiments que s'enfonsava la sala,

Entre els oients —diu Mossèn Collell— hi havia un jove magrentí, vestit pobrement, de qui se surrava que també feia versos i que en feia molts i bons. Era Jacint Verdaguer, de Folgaroles, que s'estava d'estudiant a can Ton, de Sant Martí de Riudevitlles. Fos que li pessigués una mica l'amor propi aquella ovació escolar a n'en *Tocasons* —la glossa del barret de cresta la firmava *Sansonier Tocason*,— fos que volgués donar-se a conèixer als condeixebles; el cert és que al cap de poc temps, sortí de la impremta de can Barjau, una fulla atapeïda de dècimes, que era el metre obligat dels versistes vigatans, amb el títol *Als estudiants*. Recepta que començava així:

Pareu savis i capgrossos
forts de gec i gamarussos
los auriculars obtusos
si com jo els teniu tan grossos
i oiu un xafa terrossos
dels més tous i borricassos
que us farà grans bordegassos
dant-li deu meravedissos,
lo que a molts incircumcisos
serà da'ls deu xeringassos.

A aqueixa originalíssima introducció seguia una tirallonga de vint-i-una dècimes escrites amb una soltura i una garbositat que revelaven de seguida una mà molt trencada en l'art de versejar, i encara que tota la composició és vulgaríssima de conceptes i d'un humorisme de cuina de rectoria, té alguna quarteta de sàtira inofensiva i un esplet d'erudició en les cites de personatges que proven, a més d'enginy, fortes dosis de lectura.

L'autor, que no volgué pas donar la seva firma a la divertida fulla, no s'havia proposat més que fer riure i provar que també en sabia de fer versos, i això ho logrà complidament, puix el nom de Verdager corregué entre els estudiants de boca en boca, celebrant l'ocurrència vallfogonesca.

Per aqueix temps tenia un catedràtic, el Doctor Serra i Mias, que l'havia pres de cap d'esquila. El va suspendre, per més que la nota desfavorable no ha figurat en el seu expedient. Mossèn Cinto, vegeu com se'l va prendre aqueix contratemps en els seus estudis:

Suspensos sense forca
penjat com ara estic
sí que me'n ric

i després d'unes passades d'aqueixa faisó:

El que fóra una apretura
per les pobres barres meves,
que cap per avall me pengessin
com forc de cebes.
Mes penjat com ara estic
sí que me'n ric.

Però la professó devia anar per dins quan escrivia aquesta composició, puix en donar-ne compte l'historiador Mossèn Joan Segura, d'Igualada, expressava el seu disgust.

Aqueix catedràtic, prenent peu del segon cognom de Mossèn Cinto, Santaló, mai no l'anomenava Verdager, sinó *Sant Taló* i àdhuc es permetia dir-li cada vegada que s'hi referia o tenia de nomenar-lo:

Sant Taló, Sant Taló
no faràs miracles no!

de la qual cosa, tan empipat en devia quedar Mossèn Cinto, que sense que se'n sàpiga com, va compondre aquests versos i els hi va enviar.

Me'n va facilitar una copia el P. Josep Teixidor, tan amant en seguir de prop tot el que es referia al nostre gran poeta i així els vaig reproduir a la meua *Biografia de Mossèn Jacint Verdaguer*. L'impressor Bas, d'Igualada, modernament en va fer una edició que difereix quelcom, decorat en boix per l'artista Antoni Oller.

L'escriptor vigatà en Lluís B. Nadal, parlant del canvi d'indumentària operat en els escolars de Vic, dóna a conèixer aquestes quartetes de Verdaguer:

D'una saca en fa
l'àvia una sotana;
d'estrips pocs n'hi ha,
mes són d'una cara;
cucurucuc, cocorococ,
semblaré un gros pedagog;
cocorococ, cucurucuc
i sols seré un tros de ruc.

I referent al manteu, diu que quan es va presentar davant dels seus condeixebles va exclamar:

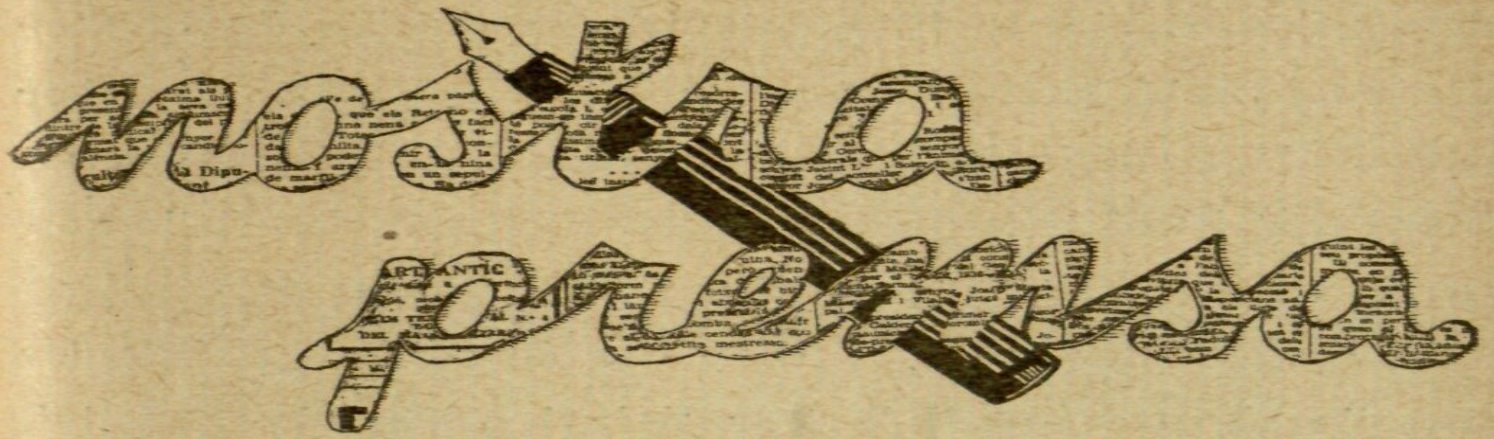
Minyons, al·leluia;
que ja tinc manteu,
mes potser ja el duia
Simó Cireneu.

* * *

En publicar aquesta curiositat bibliogràfica, ho fem per tal d'honorar l'autor de tants exemplars de goigs populars amb què s'ha enriquit la Musa popular religiosa de la nostra terra.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

VALERI SERRA I BOLDÚ.

«LA RAMBLA»

BARCELONA ha tingut en distintes èpoques vàries publicacions que per títol han portat el nom de *La Rambla*.

Intentarem fer una ressenya d'aquests periòdics, perquè hem rebut diverses insistències respecte al particular.

La primera publicació que nosaltres coneixem amb el distintiu de *La Rambla*, és un setmanari escrit en català, que sortí per primera vegada l'any 1867, i en data 1 de gener.

Enumerarem les característiques: tenia una capçalera il·lustrada que era un tríptic: al centre, una vista de la Rambla; a un costat, la façana del Teatre Principal, i a l'altra, la del Liceu, segons es pot comprovar pel facsímil que a continuació inserim.

La redacció i administració eren al carrer Ample, 26, Llibreria de J. López; la impremta, de Narcís Ramírez i Comp.^a, situada al Passatge Escudillers, 4, qui l'editava. Constava de 4 pàgines, de tamany 34 i mig per 24 centímetres, i es venia a 2 quartos cada número.

UB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Publicació purament satírica i humorística. La Relac-

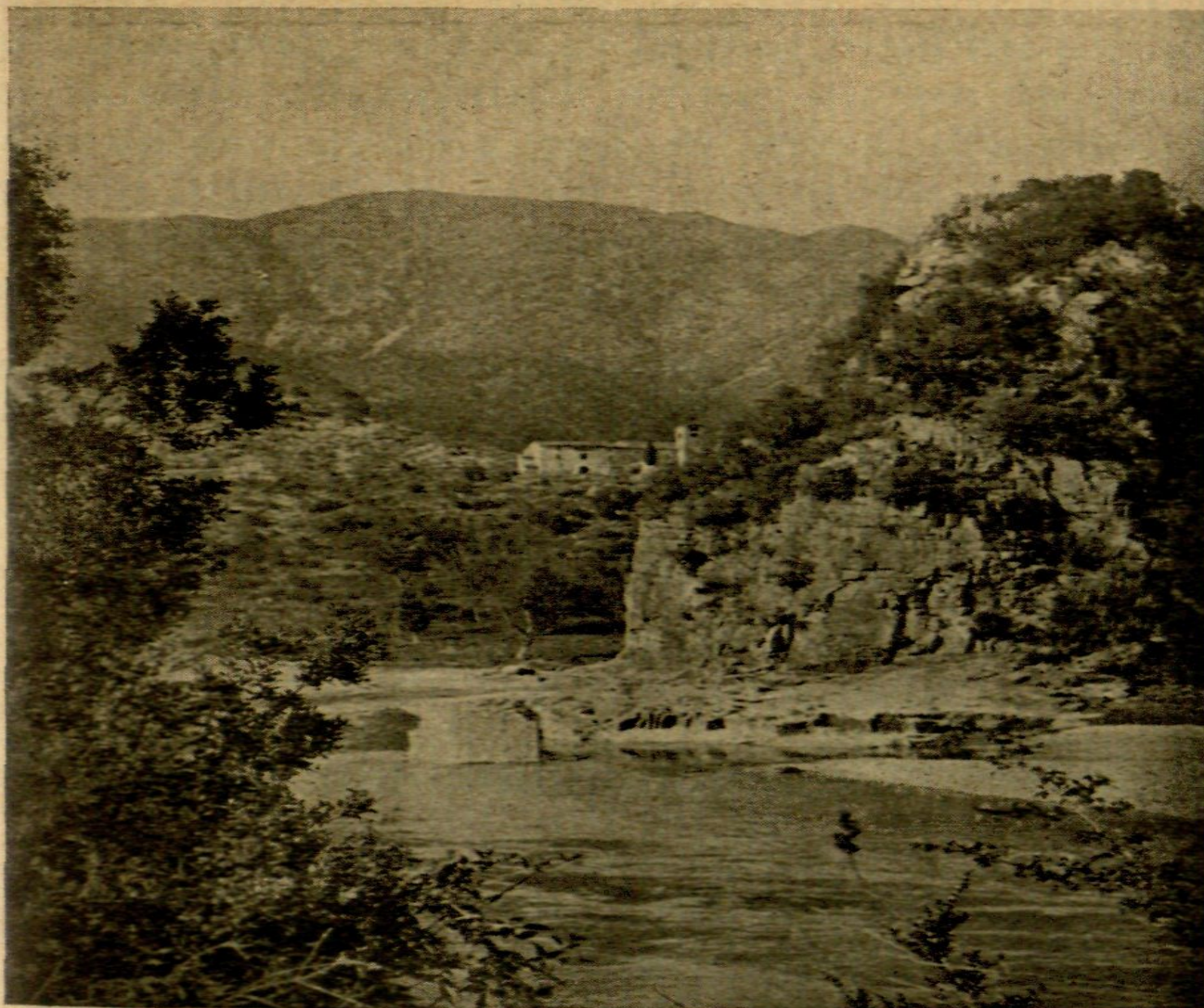
ció, en l'article "Nostre pensament", ens diu que els gèneres literaris hi tindran cabuda. També llegim que en *La Rambla* hi haurà text per a tots els gustos: "¿Sabeu que en la Rambla hi ha mistos, diaris, cafès, fanals, arbres, gent i mil coses heterogènees? Doncs, així és lo nostre diari, per assó l'havem titulat *La Rambla*".

Fullegant les pàgines d'aquest setmanari s'hi veuen treballs signats per N'Andreu Sala i molts altres. Publicava fulletó. Fou suspès per ordre governativa.

(Continuarà).

Facsimil del primer setmanari
«La Rambla».

Querós (Guilleries).—Riu Ter, la roca del mal sopar de Don Joan de Serrallonga.

El puig del mal sopar

EN Joan de Serrallonga, cèlebre per les seves malifetes durant el segle xvii, va nàixer al poble de Querós —molts l'anomenen Carós— de la comarca de les Guilleries. La seva companya, amb la qui després s'hi va casar, fou donya Joana de Torrellas.

Són varis els episodis que es contenen d'En Serrallonga, els uns fantàstics o llegendaris, els altres històrics o reals.

Avui farem esment de l'anècdota d'«el puig del mal sopar». Del poble de Querós al pont de quatre

arcs sobre el riu Ter, es baixa amb cinc minuts, i del pont amb altre tant es va al molí de Querós, que és hostal al mateix temps. Enfront de l'hostal, formant una illa sobre el Ter, s'albira una abrupta i enorme roca que té per nom el *Puig del mal sopar*, nom degut a què essent dita roca, que té uns quaranta metres d'altura, el refugi de don Joan de Serra-

Les Guillerries.—La Riera Major.

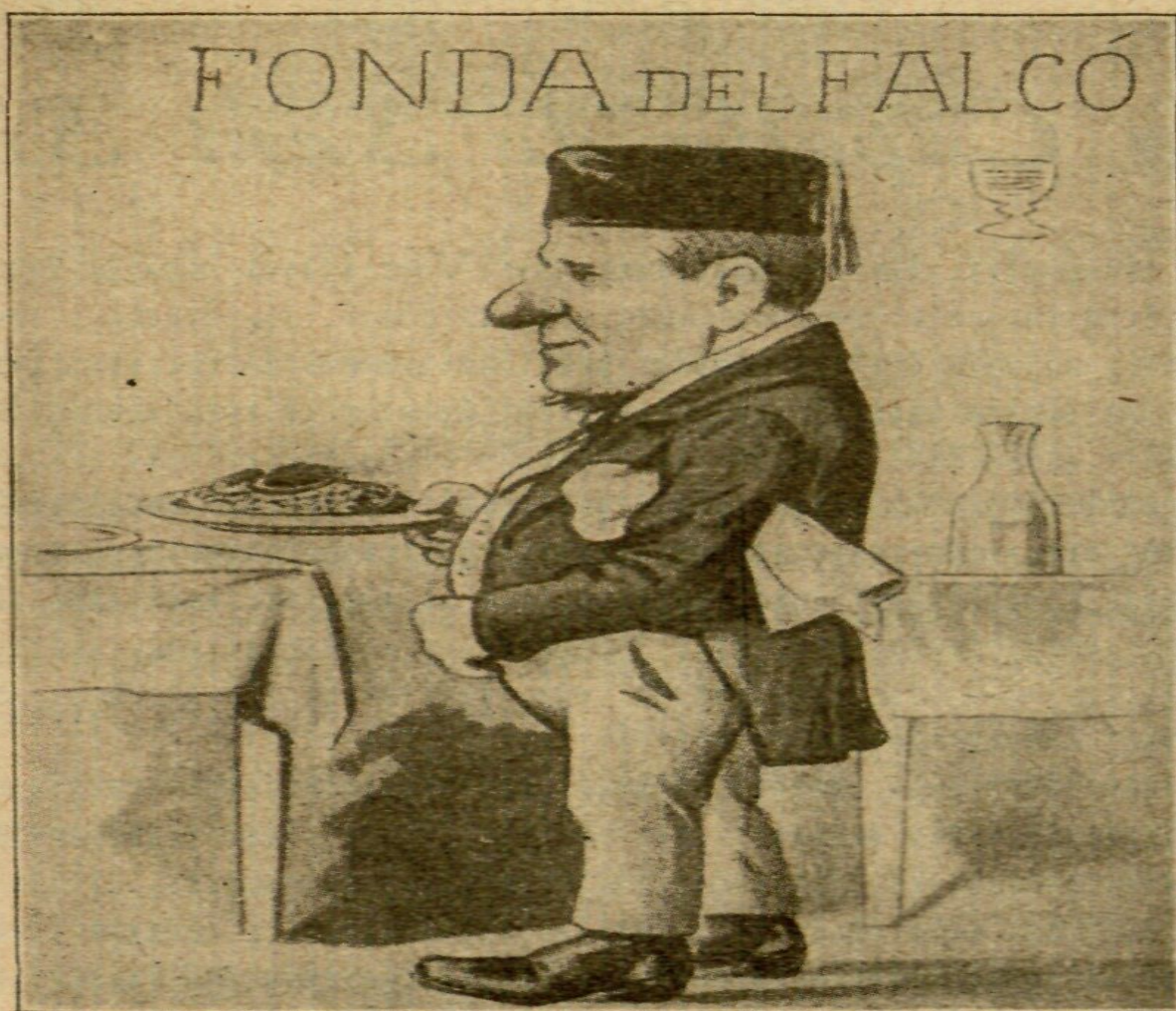
llonga i de donya Joana, una nit que tranquil·lament sopaven en el bell cim varen ésser sorpresos per la seva vorera esquerra, però saltant a l'oposada escaparen de llurs perseguidors, refugiant-se cap a la cova d'en Serrallonga, que dista una mitja hora de la casa dita d'En Serrallonga.

Per això d'aquella roca tothom l'anomena *el puig del mal sopar*.

Afirma la tradició que Serrallonga, induït per l'ombra del seu pare difunt, davant el panteó d'aquest, a Querós, va decidir lliurar-se a les autoritats; així ho féu, essent empresonat a Barcelona, processat, condemnat a mort i ajusticiat a finals del segle xvii.

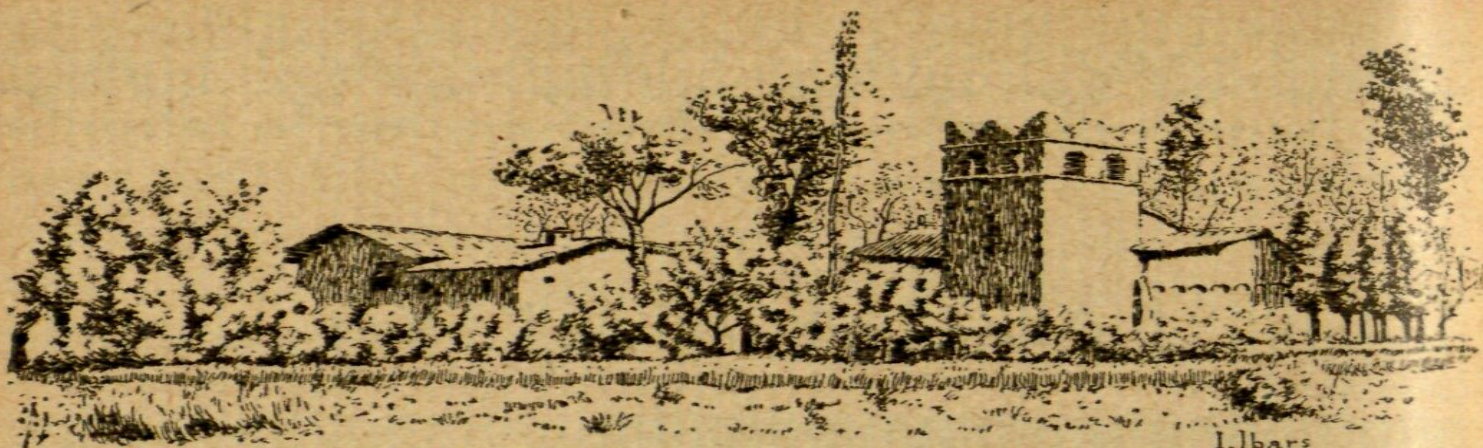
CARME RASPALL.

PAGINA FESTIVA

TIPUS BARCELONÍ

En Batista, mosso del Falcó, que servia les famoses mongetes amb llomillo.

I. Ibars
1929

La Capella de Sant Sixt

Aponent de la ciutat de Vic i no molt lluny de les seves muralles, es troba, isolada, aqueixa Capella; si no és notable per la seva arquitectura, ho és per la seva antiguitat i per ésser d'un estil bizantí pur. En aquell grup de pedres grises al costat del qual està immòbil, una petita torre almenada, res trobarà un observador superficial, malgrat d'ésser un petit però delicat tipus de l'arquitectura del seu gènere; església baixa, fosca, misteriosa, simbòlica en la seva única finestra en forma de creu, en una paraula, *bizantina*.

Es desconeix qui i quan es va edificar aquesta; és probable existís abans de l'any 1137, en què comença a esmentar-se el seu nom en documents, que la suposen anterior; molts d'ells indiquen ésser famosa i apreciada en la ciutat de Vic i la seva plana.

La devoció dels habitants de Vich, que des d'un principi fou gran, a aquesta Capella, va créixer extraordinàriament, i es conservava encara en 1689, en quin any es féu una solemne processó de rogatives a causa d'una plaga de llagosta que tot ho devastava.

Encara es conserva en bon estat, i són dignes d'elogi els esforços que es fan per conservar aquesta Capella de Sant Sixt, tal vegada la més antiga de la ciutat de Vic.

JAUME PORTA.

Folklore de la Pagesia

Abans de la recol·lecció

Bo és que els sembrats hagin nascut bé, que hagin tingut un bon hivern i que el temps hagi ajudat a llur desenrotllament, però la força del temps primaverat fa créixer igual els sembrats que les herbes que els disputen la humitat i riquesa del terrer. Per això es fa precis arrencar-les, bibrar, i, en certs cultius, entrecavar la terra.

Adhuc així:

Mala herba mai mor,

per la qual cosa, si és relativament fàcil arrencar i fer perdre bona part dels llicsons, barballes, cards, ruelles, rebanisses, corrioles i altres herbes, i evitar que granin i vagin a l'era, el mal pagès que aixadant i amb bones llaurades no ha fet perdre abans del sembrar les anomenades males herbes, ja es pot esbatre, ja, que amb labors superficials no farà pas perdre la grama, milloca, cogula i les que amb ironia es diuen en la cançó:

Donzella, vós sou lo prat
on se fan les fines herbes,

braceres i adragulls
punxa-claus i branquielles.

D'alguna d'elles, com la grama o agram, és
proverbial sa vivacitat.

S'agafa com l'agram,
es diu, o bé:

Se fa a tot arreu, com la grama,
planta herbàcea, però que el bestiar no menja sinó
a falta d'altra.

En temps de fam,
els burros mengen gram,
per la raó capital que

Repugna l'agram,
però més la fam.

La dita:

Margall, mala herba,
ens diu també com devem mirar-nos aqueixa
planta. I diu la fama:

Al margall, d'arrels no n'hi falten,
ni trenta mans no l'arrabassen.

Està clar que aqueixes feines s'han de fer
segons sigui el gra. L'ordi, per exemple, no té
tanta espera, puix

Per Sant Jordi
la piula pica l'ordi;

encara que ens diu aquest document:

Per Sant Jordi,
espiga l'ordi;
per Sant Marc,
espiga el blat.

no sempre exacte, en quant al darrer cereal, puix
diu l'adagi:

Per Santa Creu,
lo blat s'hi veu.

En canvi pel primer ja és una altra cosa:

Per Sant Jordi
vés a veure l'ordi,
i si l'ordi no fuig,
fuig tu.

i també, però:

Per Sant Jordi
visita ton ordi,
si en veus una espiga aquí
i una altra allà,
torna-te'n a casa
que ordi hi haurà.

Les aigües de maig, de vegades persistents,
ajeuen o volquen el sembrat. No hi fa res:

Del blat volcat i del pa florit,
no en planyis al teu amic.

En canvi s'ha de plànyer a qui se li ofega o
se li folla.

Tornar-se orb lo blat

equival també a esguerrar un negoci.

Tenir tot el blat en herba

és igual que tenir poc seny o el cap verd.

Quan el blat és tendre encara, la quitxalla en
fa sonadors amb el canó inferior de la branca que
aguanta l'espiga.

També és freqüent que diguin:

Blat bladet
treu la banyeta,
treu la banyeta;
blat bladet
surt del canonet.

(Acabarà).

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

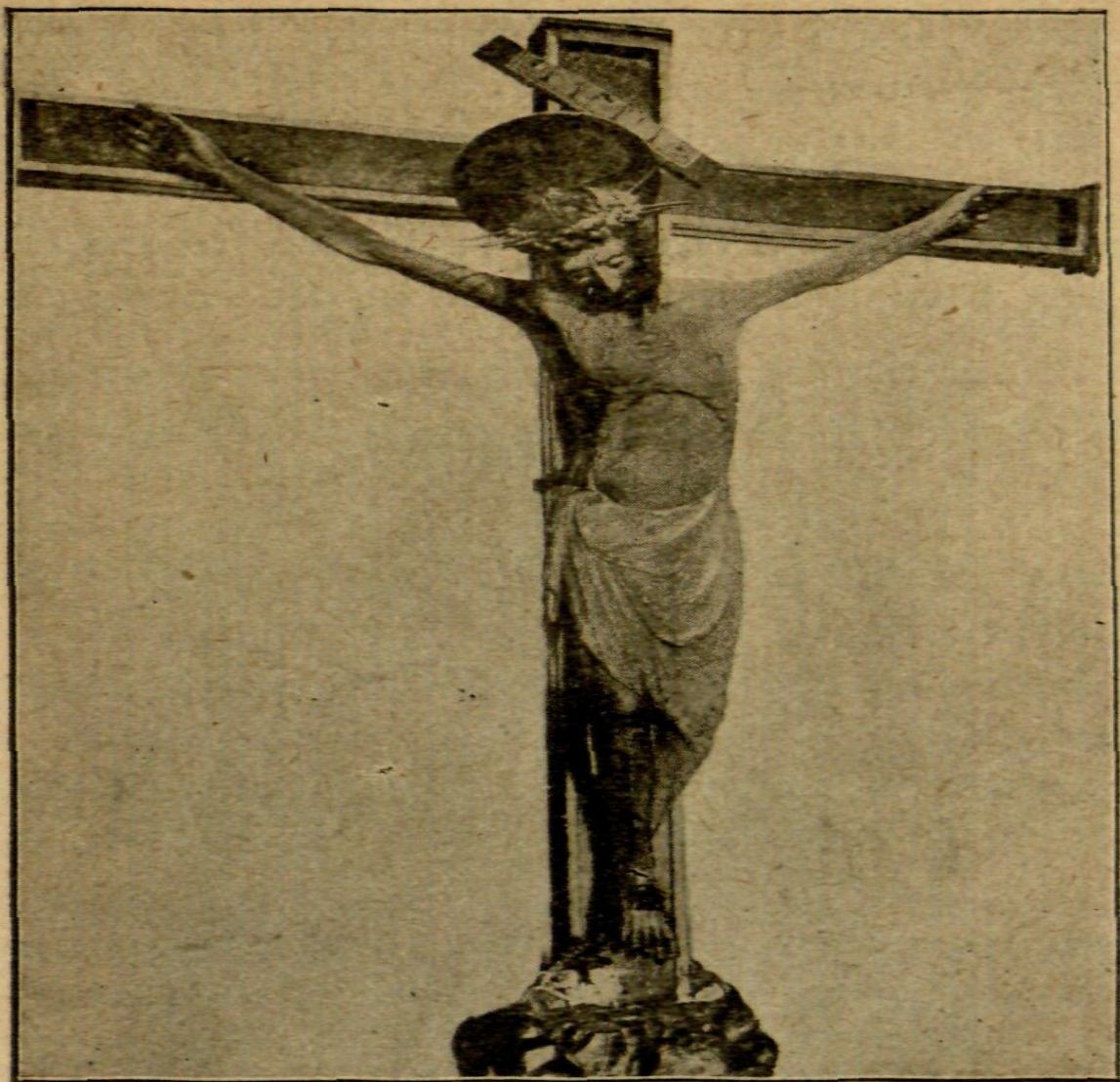

Els Gegants de Barcelona

ELS gegants van extingint-se: abans, parlem de mig segle enrera, Barcelona comptava amb els Gegants de Santa Maria del Mar, de Gràcia, i d'altres, com per exemple el Gegant del Pi, que si no era vidu o solter, tenia el lleig costum de deixar la dona a casa. La cançó popular ens ho assabenta, quan diu:

El gegant del Pi,
ara balla, ara balla,
el gegant del Pi,
ara balla pel camí.

Però ara només resten els de Casa de la Ciutat i els de Casa de Caritat. Quan surten, els barcelonins de naixença senten una emoció invencible en escoltar el tamborí i el flaviol que els acompanyen.

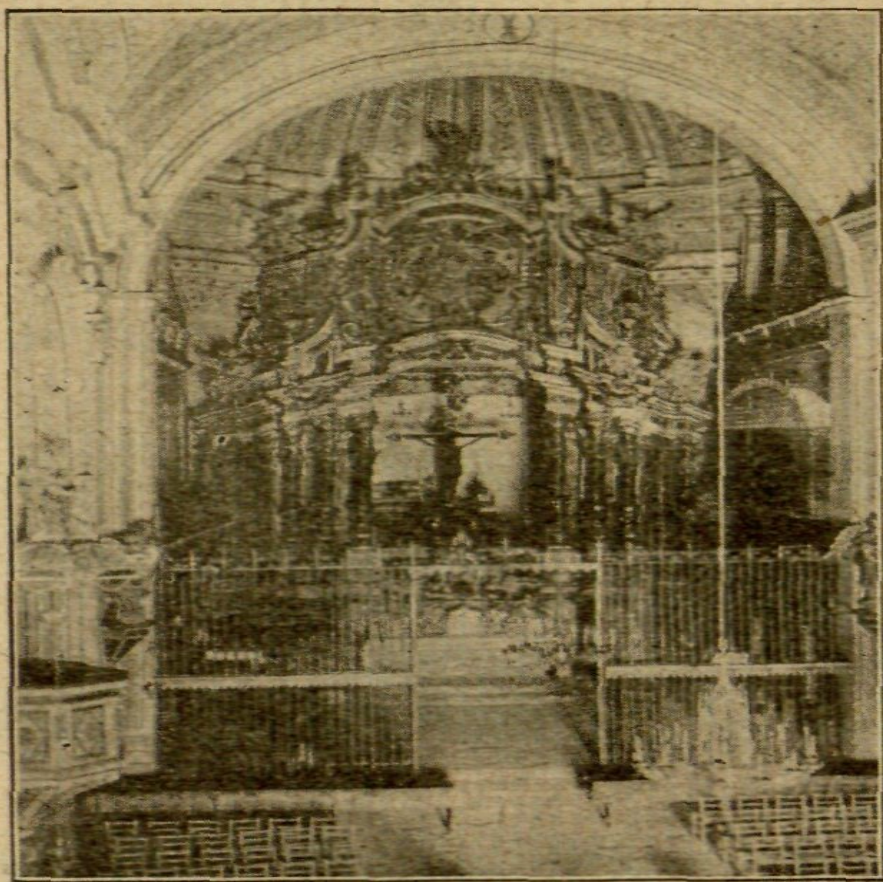
El Sant Crist de Balaguer

EL santuari on es venera la miraculosa imatge del Sant Crist, està situat a un pla, prop de la ciutat de Balaguer, que antigament era conegut per Almatar, i on hi havia una capella, que després es va convertir en l'espaiosa església del Sant Crist, a càrrec de les monges clarisses.

Guarda, aquesta comunitat, en una sumptuosa capella de la seva església, la prodigiosa imatge del tan renomnat Sant Crist de Balaguer. Es universalment conegut i constitueix un dels llocs més venerats de Catalunya. La factura d'aquesta imatge acusa ésser obra del segle XIV.

L'origen de la tal imatge, es fa correspondre a darrers del segle XIII o primers del XIV, o sia al poc temps de trobar-se instal·lades les filles de Santa Clara en el Santuari d'Almatar. Documentalment no pot demostrar-se com i quan va venir el Sant Crist a Balaguer; la tradició religiosa ho explica així.

Ja era fosc, i en apropar-se la nit varen observar

L'altar del famós Crist.

els balaguerins com pujava aigües amunt del riu Segre —suposant-se que havia entrat per l'Ebre— una creu amb un Crist clavat acompanyat de tres llums, un a cada extrem de la creu; va parar-se, i s'oïren angelicals cantúries, en una penya davant de l'esmentat convent de religioses.

Els veïns d'aquesta ciutat, al veure aquest prodigi, acudiren presurosos, intentant els més forçuts agafar tan preat tresor; però el Senyor disposava que tantost se li apropaven, fugia de manera que no poguessin recollir-lo, posant en perill la seva vida els que nedant s'hi acostaven. En presència d'això,

hi va acudir processionalment el Capítol eclesiàstic per a emportar-se'l, pregant-li es dignés acceptar l'amor de llurs cors, com a penyora de la seva estima; aleshores algunes persones s'hi acostaren, nedant, i també igualment s'apartava el Sant Crist d'elles.

Després de repetits precés per part dels clergues i magistrats, hi va baixar la comunitat de Santa Clara i l'abadessa va aconseguir, amb les seves oracions, que una ona fes anar el Sant Crist aprop d'ella, entregant-li a les seves mans. Amb gran reverència el va adorar, pujant-lo a l'església del convent, acompanyada de la comunitat de monges, del clero i d'un immens concurs de fidels, col·locant-lo a la capella immediata del costat esquerre de l'altar major, on hi estigué més de 400 anys, fins que, en 22 de març de 1626, fou traslladada amb molta solemnitat al cambril en l'altar major de dita església, on avui dia encara és venerada.

Aquesta trasllació consta en una làpida que existeix a l'antiga capella, i en ella es fa constar que hi assistí el rei Felip IV de Castella i III de Catalunya, l'infant Carles, germà seu, el comte d'Olivares, el marquès de Liche i altres dignitats.

No obstant d'estar el Santuari del Sant Crist de Balaguer en un turó que s'hi està un quart d'hora per a pujar-hi, és freqüentat de nombrosos concurs de naturals del país i de forasters, doncs no hi ha dolença, perill o infortuni, que implorant la seva valuosa protecció, no s'assoleixi el remei.

L'antic santuari del Sant Crist de Balaguer ha experimentat moltes millores i transformacions, fins arribar a la sumptuosa i actual església bastida al cim d'un turó, des d'on s'albira un dels més esplendents panorames de la naturalesa i al qual es puja per ampla carretera, que té, de tant en tant, a la vora del camí, artístiques estacions del Via-crucis.

MIQUEL CODINA I FARRÉ.

L a C a t a r i n e t a

SOTA l'olivera, oliva,
sota l'olivera està.

—A la plaça en fan ballades,
ai mare, deixeu-m'hi anar.

—No hi vagis, Catarineta,
que ton pare arribarà.

—Tant si arriba com no arriba
jo a la plaça vull anà.

Al cap d'una hora que hi era
son pare ja va arribar:

—A on tens la Catarineta,
a on és que no fa el sopar?

—A la plaça, n'és, que ballen;
se n'hi ha volgut anar.

Ja n'agafa una buscalla
i un bastó a l'altra mà:

—Passa, passa, Catarina,
passa, passa a fê el sopar.—

La primera garrotada
un braç ja li féu sagnar,
la segona garrotada,
l'altre braç li va trencar;
la tercera garrotada,
morta ja la va deixar.

Sota l'olivera oliva,
sota l'olivera està.
La mare se'n va a la cuina
rebentant-se de plorar.
—Tant si plores com no plores
ja ta filla morta està.—
El dia del seu enterro
dos paraules va llençar.
—Ai, mares que teniu filles,
no les deixeu festejar,
que a la pobra Catarina
la vida li n'ha costat!

AQUEST NÚMERO HA PASSAT
PER LA CENSURA

Als colleccionistes de

GOIGS

*fem avinent que tenim un bon
assortit de GOIGS, correspo-
nents a:*

SANTS

SANTES,

MARE DE DÉU

SANT CRIST

etc.

*als preus de **10** i **15** cèntims
cada un, —també acceptem l'in-
tercanvi— en l'Administració de*

**CURIOSITATS
DE CATALUNYA**

RIERA ALTA, 61. - BARCELONA